

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ЗАХИСТОМ НАСЕЛЕННЯ©2021 **КОНДРАТЕНКО Н. О., МУЩИНСЬКА Н. Ю.**

УДК 351:338.2:339.9

JEL: A13; H55

Кондратенко Н. О., Мушчинська Н. Ю. Світовий досвід управління соціальним захистом населення

Стаття присвячена дослідженню світового досвіду управління соціальним захистом населення. Визначено поняття «соціальний захист», формування пріоритетів управління системою соціального захисту з позицій міжнародних організацій і опис моделей соціальної політики, які характеризують систему соціального захисту населення та визначення певних рекомендацій для України. Відзначено, що в Україні існує проблема відсутності законодавчих дефініцій і певної невідповідності законодавчого використання термінів «соціальний захист» і «соціальне забезпечення». Зазначено, що досі існують певні розбіжності щодо основної мети соціального захисту. Тобто, кожна країна (організація, політик тощо), формуючи пріоритети системи соціального захисту, повинна визначитися, що є найважливішим і найсуттєвішим у даний час. Проведено критичний аналіз існуючих теорій і практик управління соціальним захистом населення; визначено основні емпіричні підходи до побудови й управління системою соціального захисту, якими користуються міжнародні організації. Класифіковано моделі соціальної політики в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених з огляду на такі критерії (суб'єкт відповідальності, мета/пріоритет соціального захисту, політична основа, інструменти соціального захисту, типові країни) та зроблено висновки щодо імплементації цих моделей в Україні. Також зроблено висновок, що ситуація в Україні, як і в багатьох країнах світу, характеризується рядом програм, що з'явилися останніми роками та забезпечують певну міру захисту, але не мають правового обґрунтування. Такі ініціативи не можуть розглядатися як пропозиції такої ж кількості та обсягу, засновані на законі, тому що вони не встановлюють юридичні права чи права, що підлягають виконанню. Разом із тим, вони відіграють важливу роль у поліпшенні становища тих, хто від них отримує вигоду.

Ключові слова: соціальний захист, населення, управління, світовий досвід, соціальна політика.

Табл.: 1. **Бібл.:** 22.

Кондратенко Наталія Олегівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1770332/nataliia-kondratenko/>

Мушчинська Наталія Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, заступник директора Навчально-наукового інституту підготовки кадрів вищої кваліфікації Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: muschinska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6294-9180>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1970447/natalia-mushchynska/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57222584742>

UDC 351:338.2:339.9

JEL: A13; H55

Kondratenko N. O., Mushchynska N. Yu. World Experience in Managing Social Protection

The article is concerned with studying the world experience in managing social protection of the population. The concept of «social protection», the formation of priorities for managing the social protection system from the standpoint of international organizations, and a description of social policy models that characterize the system of social protection of the population and the definition of certain recommendations for Ukraine are defined. It is specified that Ukraine lacks in legislative definitions while showing a certain disorder of legislative use of the terms of «social protection» and «social security». It is noted that there are still some disagreements as to the main purpose of social protection. That is, each country (organization, politician, etc.), forming the priorities of the social protection system, must decide what is the most important and significant at the very moment. A critical analysis of existing theories and practices of social protection management of the population was carried out; the main empirical approaches to the construction and management of the social protection system used by international organizations are determined. The models of social policy are classified in the studies of domestic and foreign scholars taking into account the following criteria (subject of responsibility, purpose/priority of social protection, political basis, social protection instruments, typical countries) and conclusions about the implementation of these models in Ukraine are drawn. It is also concluded that the situation in Ukraine, as in many countries of the world, is characterized by a number of programs that have appeared in recent years and provide a certain degree of protection, but do not have a legal substantiation. Such initiatives cannot be considered as proposals of the same amount and scope based on the law, because they do not establish legal rights or rights to be exercised. At the same time, they play an important role in improving the situation of those who benefit from them.

Keywords: social protection, population, management, world experience, social policy.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 22.

Kondratenko Nataliia O. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1770332/nataliia-kondratenko/>

Mushchynska Natalia Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Deputy Director of the Academic and Research Institute of Doctoral and Postdoctoral Studies of the O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: muschinska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6294-9180>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1970447/natalia-mushchynska/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57222584742>

Сьогодні країна знаходиться в складній економічній ситуації, тому питання передбачення та мінімізації впливу соціальних ризиків для населення повинно бути зоною безпосередньої уваги влади всіх рівнів. Адаже від ефективності управління та дієвості механізмів соціального захисту залежить рівень якості життя населення. Як показує світова практика, створення ефективної системи управління соціальним захистом населення є запорукою сталого розвитку будь-якої країни.

Дослідженню світового досвіду соціального захисту населення приділялося багато уваги науковцями практиків. Серед них: О. Бутник [1], Т. Венгуренко [2], Л. Ільчук [3], М. Кравченко [4], А. Михненко [5] та багато інших авторів.

Але деякі питання щодо застосування світового досвіду управління соціальним захистом населення та підходів до його реалізації в Україні не було досліджено з точки зору конкретних пропозицій та розробки відповідних програм покращення якості життя.

Метою статті є дослідження світового досвіду управління соціальним захистом населення. А саме, визначення поняття «соціальний захист», формування пріоритетів управління системою соціального захисту з позицій міжнародних організацій та опис моделей соціальної політики, які характеризують систему соціального захисту населення, а також визначення певних рекомендацій для України.

Дослідження проблеми управління соціальним захистом населення сьогодні є надзвичайно актуальною, оскільки вирішення зазначеної проблеми створює передумови для економічного зростання країни в цілому. Готуючись до емпіричного аналізу, було проведено систематичний огляд літератури щодо існуючих теорій і практик управління соціальним захистом населення.

Незважаючи на те, що соціальний захист став важливою сферою політики в багатьох країнах з низьким і середнім рівнем доходу, 55% населення світу все ще не охоплені жодною виплатою соціального захисту, серед яких 87% людей в Африці на південь від Сахари та 61% в Азії та Тихоокеанському регіоні (МОП, 2017 р.) [6].

Дослідники вважають, що в усіх країнах питання соціального захисту є все ще експериментальними у своїх принципах і методах і перебувають у процесі постійного вдосконалення [7].

Отже, постає питання можливості використання зарубіжного досвіду у сфері соціального страхування в Україні, адже це є складовою соціальних гарантій розвитку суспільства.

В Україні існує проблема відсутності законодавчих дефініцій і певної непорядкованості законодавчого використання термінів «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» [8]. У ч. 1 ст. 46 Конституції України зазначено, що «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечен-

ня їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [9].

Проте ця проблема непорядкованості стосується не лише України. Так, у звітах міжнародних організацій, наприклад МОП, де, розуміючи існування різних визначень термінів «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» у багатьох контекстах, два терміни використовуються як взаємозамінні. Проте МОП зазвичай використовує термін «соціальне забезпечення» щодо права людини на соціальне забезпечення, викладеного у Загальній декларації прав людини, 1948 р. (ст. 22) [10].

Дослідники переважно згодні, що «соціальний захист науковці здебільшого розглядають як функцію держави і пов'язують із соціальною політикою держави; більшість учених розрізняє поняття «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» та визначає соціальне забезпечення як складник соціального захисту [8].

Протягом останніх років у секторі соціального захисту зростає кількість міжнародних учасників, які беруть участь як у наданні, так і у виробництві знань. До них належать основні агенції ООН, Бреттон-Вудські інститути, головні двосторонні донори (включно з європейськими державами-членами та Європейською комісією), а також ряд впливових неурядових організацій [11, р. 17–18]. До сьогодні різноманітність підходів до визначення «соціального захисту» формується під впливом позицій різних організацій, політиків, які приймають рішення під впливом соціальної політики та цінностей власних країн, а отже, перебуває в постійному процесі реформування.

Так само, як різняться національні розуміння соціального захисту, міжнародні суб'єкти також розходяться в тлумаченні соціального захисту. Більшість із них визнають, що соціальний захист – це як управління ризиками, так і зменшення бідності. Втім, деякі, наприклад Британський департамент з міжнародного розвитку (нині входить до складу Міністерства закордонних справ, співдружності та розвитку Великої Британії), тривалий час наголошував на скороченні бідності, тоді як інші, наприклад Світовий банк, схильні розглядати соціальний захист через перспективу управління ризиками. У результаті Світовий банк був підданий критиці. Ці відмінності, принаймні частково, зумовлені різною інституційною логікою. Наприклад, німецький BMZ ще у 2009 р. випустив документ (який зараз втратив чинність) про позицію визначення соціального захисту як підтримки лише в управлінні ризиками: «Система соціального захисту підтримує окремих осіб або домогосподарства у запобіганні, пом'якшенні чи подоланні ризиків» [12; 13].

Так само Європейська комісія також розглядає соціальний захист як інструмент управління ризика-

ми: «Соціальний захист може бути широко визначено як набір політик та дій, які підвищують здатність усіх людей, але особливо бідних і вразливих груп, позбавитися або уникнути бідності та краще керувати ризиками та потребами» [14].

Міжнародна організація праці (МОП) називає соціальний захист правом [15]. Соціальний захист – це національно визначені набори основних гарантій соціального забезпечення, які повинні забезпечити, як мінімум, те, що протягом життєвого циклу всі, хто цього потребує, мають доступ до основних медичних послуг і базового доходу, які разом забезпечують ефективний доступ до визначених товарів і послуг, які визнані базовими на національному рівні.

Генеральна конференція Міжнародної організації праці, скликана в Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці, на своїй 101 сесії 30 травня 2012 р. визнала, що право на соціальне забезпечення, поряд зі сприянням зайнятості, є економічною та соціальною необхідністю для процесу розвитку та прогресу; що соціальне забезпечення є важливим засобом запобігання та скорочення масштабів бідності, нерівності, соціальної ізоляції та соціальної незахищеності, сприяння рівним можливостям і гендерній та расовій рівності, а також стимулювання процесу переходу від зайнятості в неформальному секторі до зайнятості у формальній економіці [16].

Стратегії соціального захисту Програми розвитку ООН (ПРООН) і Продовольча і сільськогосподарська організація (FAO), навпаки, зображують соціальний захист насамперед як інструмент подолання бідності [14; 15].

Тому, з точки зору залучення та підтримки країн FAO, соціальний захист включає набір політик і програм, спрямованих на економічну, екологічну та соціальну вразливість до продовольчої безпеки та бідності через захист і сприяння забезпеченню засобів до існування [17, р. 19]. Підхід FAO до соціального захисту базується на різних концептуальних принципах соціального захисту для відображення вирішальної ролі соціального захисту в боротьбі з голодом, недоїданням, бідністю, особливо в контексті сільського господарства та сільського розвитку. Він заснований на надійних доказах впливу соціального захисту між секторами; зокрема на внеску соціального захисту в перетворення економічного та виробничого потенціалу бідних і вразливих верств населення домогосподарства та громади [17, р. 32].

Три наскрізні керівні принципи, які впливають із обґрунтування FAO у сфері соціального захисту: соціальне включення, гендерна рівність і сталість [15, р. 32]. У цьому визначенні сталість – це багатовимірне поняття, яке охоплює екологічну цілісність (екологічна сталість), соціальне благополуччя (соціальна сталість), економічну сталість і належне управління [17, р. 36].

ПРООН визначає соціальний захист як набір державних політик та інструменти, що забезпечують дохід, підтримують і полегшують доступ до товарів та послуг всіма домогосподарствами та особами, принаймні на мінімально прийнятному рівні, щоб захистити їх від втрат і соціального відчуження, особливо в періоди недостатнього доходу, непрацездатності або неможливості працювати [18, р. 14].

Не тільки на державну політику, але і на приватну ініціативу звертає увагу ЮНІСЕФ, яка багато років працює над соціальним захистом у рамках свого глобального повноваження виступати на захист прав дітей, сприяти забезпеченню їх основних потреб і розширювати свої можливості для повного розкриття свого потенціалу.

ЮНІСЕФ розуміє «соціальний захист як сукупність державних і приватних політик і програм, спрямованих на зменшення та усунення економічної та соціальної вразливості до бідності та нестачі. Це важливий інструмент політики для підтримки рівності та соціальної справедливості в підході ЮНІСЕФ до розвитку, орієнтованого на рівність» [19, р. 12]. Підхід ЮНІСЕФ до соціального захисту визнає необхідність звернення до соціально-економічної вразливості до бідності та відчуження через ширший спектр інструментів соціального захисту. Це перекладається на підтримку чотирьох компонентів соціального захисту: соціальні трансферти; доступ до послуг; соціальна та сімейна підтримка; законодавча реформа [19, р. 46].

Отже, соціальний захист розуміється як сукупність заходів і програм, які захищають людей від бідності та ризиків для їх засобів до існування та добробуту.

Зазвичай вчені користуються такою класифікацією моделей, які описують фокус соціальної політики та характеризують систему соціального захисту в країнах: соціал-демократична, консервативна, ліберальна.

Досі існують певні розбіжності щодо основної мети соціального захисту. Кожна країна (організація, політик тощо), формуючи пріоритети системи соціального захисту, повинна визначитися, що є найважливішим і найсуттєвішим у даний час, а саме: «зменшити вразливість людей до ризиків, боротися з бідністю, зменшити соціально-економічну нерівність, сприяти соціальному залученню, сприяти соціальній згуртованості, стимулювати інвестиції, продуктивність та економічне зростання, стабілізувати суспільство та політику, легітимізувати уряди, підтримувати макроекономічну стабілізацію, підвищити людський капітал або робити щось інше?» [12, р. 9].

Розрізняючи крайнощі в цьому відношенні, кожна з яких визначає пріоритет функцій соціального захисту, визначивши суб'єкт відповідальності, інструменти та найбільш типові країни, авторами була складена *табл. 1*, в якій визначено характеристики основних моделей соціальної політики.

Характеристики моделей соціальної політики

Критерій	Моделі соціальної політики		
	Скандинавська/соціально-демократична	Континентальна/консервативна/корпоративістська	Ліберальна/англосаксонська модель
Суб'єкт відповідальності	Відповідальність усього суспільства за долю його членів. Це перерозподільна модель соціальної політики, за якої багатий платить за бідного, здоровий за хворого, молодий за старого. Основним суспільним інститутом, що здійснює такий перерозподіл, є держава. Фінансовими механізмами перерозподілу служать державний бюджет і державні соціально-страхові фонди	Відповідальність за долю своїх працівників несе корпорація, підприємство, організація чи установа, де даний працівник трудиться. Підприємство, стимулюючи працівників до внесення максимального трудового вкладу, пропонує йому різні види соціальних гарантій у вигляді пенсійного забезпечення, часткової оплати медичних, рекреаційних послуг та освіти (підвищення кваліфікації). Фінансовою основою є кошти підприємств і корпоративних соціальних фондів	Особиста відповідальність кожного члена суспільства за свою долю, роль державних структур у реалізації соціальної політики мінімізована. Фінансову основу реалізації соціальних програм становлять приватні заощадження та приватне страхування
Мета/пріоритет соціального захисту	Універсалізм. Його прихильники розглядали переважно трансформуючу функцію соціального захисту, тобто вплив соціального захисту на соціальну справедливість та інтеграцію, розширення можливостей та універсальні права	Селективність. Його прихильники розглядали переважно лише превентивну функцію соціального захисту, тобто управління ризиками: підтримку зусиль людей у запобіганні та пом'якшенні ризиків. Таким чином, основна увага буде зосереджена на зниженні ризику для людей, які не обов'язково є бідними	Резидуалізм, або таргетизм. Його прихильники розглядали переважно захисну функцію соціального захисту, тобто подолання бідності: підтримка тих, хто насправді страждає від абсолютної бідності та нестачі – «заслужених бідних». Державна підтримка доступу до медичних і соціальних послуг повинна надаватись виключно бідним і лише в крайньому випадку
Політична основа	Широкий компроміс	Коаліція між роботодавцем і працівником	Вільний ринок
Інструменти соціального захисту	Соціальні пенсії, виплати на дитину та допомога по безробіттю, система охорони здоров'я, яка пропонує всі види медичних послуг безкоштовно кожному жителю	Соціальне страхування, приватне страхування та мікрострахування	Безумовні грошові перекази та ваучери на охорону здоров'я та освіту на додачу до умовних пільг
Країни	Швеція та Норвегія	Франція, Бельгія та Німеччина, але також багато країн Латинської Америки	Сполучені Штати, Ірландія й Австралія

Джерело: складено на основі [2; 3; 5; 12; 20].

Досліджуючи проблематику ефективності вітчизняної моделі соціальної політики, вітчизняні науковці розділились у своїх поглядах.

Л. Ільчук із зарубіжних моделей змішаної соціальної політики та соціальної стратегії корисною для України вбачає соціально-демократичну модель в цілому та, зокрема, такі її регіональні типи, як шведська (скандинавська соціальна модель, німецька модель) соціального ринкового господарства, в яких найбільш помітно виражена соціальна орієнтація. Вони

більшою мірою пов'язані з українськими соціальними традиціями, де важливе місце посідають ідеї соціальної справедливості та захищеності [3].

Так наприклад, Т. Венгуренко, А. Ясентюк вважають, що порівняння основ національної моделі соціального страхування із найбільш поширеними моделями, які використовуються в різних державах, дає можливість зробити висновок, що національна модель повинна включати в себе окремі елементи як ліберальної, так і соціально-демократичної моделей.

Від ліберальної моделі є необхідність перейняття підходу до обмеження чисельності видів пільгових категорій громадян і різних соціальних допомог і виплат, а від соціально-демократичної – запровадити розгалужену систему страхування працівників [2].

Проте, на думку авторів, дану класифікацію сьогодні можна розглядати не в контексті корисного досвіду для України, а більше в ретроспективі дослідження процесів формування моделей управління соціальним захистом. З огляду на те, що в більшості досліджень розглядають досвід країн Європи, неможливо не враховувати соціальні та політичні процеси, які там відбуваються. Сьогодні все сильніше відчувається транснаціональна ідентифікація з європейцями на підтримку втручання на рівні ЄС у соціальну політику.

Результати останніх досліджень, проведених на замовлення Європейської комісії у 2020 р., є вагомим доказом того, що, загалом, легітимність соціальної держави європейського зразка міцно укорінена серед європейців. Коли ми дивимося на відмінності між країнами, зміни в часі й особливості національних політичних механізмів, переважна більшість європейців виявляють турботу про добробут інших, які стикаються із соціальними ризиками, а також про власний добробут. Існує потужна підтримка соціального договору, в який уряд втручається, щоб перерозподілити ризики та життєві шанси. [22, р. 127]

ВИСНОВКИ

Беручи до уваги рекомендації, одне з перших питань, яке необхідно вирішити при розробці підходів до управління системою соціального захисту, полягає в тому, хто саме на інституційному рівні керуватиме розробкою, впровадженням і поточною експлуатацією відповідних програм [11]. Країни використовують різноманітні моделі з відповідальними установами, включаючи відповідне міністерство соціального розвитку, міністерство, відповідальне за фінанси, місцеве самоврядування, розвиток громад чи людського капіталу (наприклад, охорона здоров'я чи освіта), або виконавче агентство, включно з офісом президента, віце-президента або прем'єр-міністра. У деяких країнах окреме агентство звітує перед комітетом відповідних міністерств. Кожна модель має переваги та недоліки, які Україні необхідно враховувати при трансформації власної системи соціального захисту.

Отже, на думку авторів, ситуація в Україні, як і в багатьох країнах світу, характеризується рядом програм, що з'явилися в останні роки та забезпечують певну міру захисту, але не мають правового ґрунтування [15, р. 31]. Такі ініціативи не можуть розглядатися як пропозиції такої ж кількості та обсягу, засновані на законі, тому що вони не встановлюють юридичні права чи права, що підлягають виконанню. Разом із тим, вони відіграють важливу роль у поліпшенні становища тих, хто від них отримує вигоду. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутник О. О. Аналіз моделей соціальної політики в країнах з розвинутими ринковими відносинами: досвід для України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 5. URL: http://www.du.nauka.com.ua/pdf/5_2018/33.pdf
2. Венгуренко Т., Ясентюк А. Зарубіжний досвід соціального страхування та перспективи його застосування в Україні. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 4. С. 118–124. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.118>
3. Льчук Л. І. Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість використання в Україні. URL: <http://ipzn.org.ua/svitoviy-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannya-v-ukrayini/>
4. Кравченко М. В., Петроє О. М. Розробка моделей організації управління соціальним захистом населення: національний та зарубіжний досвід : навч. посіб. Київ, 2007. 250 с.
5. Михненко А., Щур Н. Світові моделі соціальної політики: уроки для України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2011. Вип. 2. С. 219–227. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-2-31.pdf>
6. ILO (2017). World social protection report 2017–19: Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals. Geneva: International Labour Organization. URL: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_604882/lang--en/index.htm
7. Richardson J. H. Economic and Financial Aspects of Social Security: An International Survey. Toronto : Routledge, 2021. 270 p.
8. Боднарчук О. Г. Теоретична сутність понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення»: окремі дискусійні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 96–99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/22>
9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>
10. World Social Protection Report 2014/15. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf
11. Supporting Social Protection Systems. URL: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/supporting-social-protection-systems-20151125_en.pdf
12. Handbook on Social Protection Systems / Schüring E., Loewe M. (eds.). Cheltenham, UK : Edward Elgar, 2021. 776 p.
13. Sector strategy on social protection. BMZ Strategies 190. Bonn : Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung, 2009.
14. Social protection in humanitarian contexts. ECHO factsheet. Brussels: European Commission and European Civil Protection and Humanitarian. URL: https://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/thematic/social_protection_en.pdf
15. World Social Protection Report 2017-19. URL: <https://www.social-protection.org/gimi/gess/ShowWiki.action?id=594>
16. ILO Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202). URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:3065524

17. Social protection framework: Promoting rural development for all. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. URL: www.fao.org/3/a-i7016e.pdf
18. UNDP (2016). Leaving no one behind: A social protection primer for practitioners. New York: United Nations Development Programme. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Leaving%20No%20One%20Behind-%20A%20Social%20Protection%20Primer%20for%20Practitioners%20FINAL.pdf>
19. UNICEF (2012). Integrated social protection systems: Enhancing equity for children. New York: United Nations Childrens Fund. URL: https://www.unicef.org/lac/sites/unicef.org/lac/files/2019-10/UNICEF_Social_Protection_Strategic_Framework_full_doc_std.pdf
20. Труфен А. О. Формування моделей соціальної політики з позиції національних особливостей їх формування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2015. № 12. С. 147–150. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/12-2015/12-2015.pdf#page=147>
21. Серватинська І. Моделі соціальної політики та соціального страхування: світовий і вітчизняний досвід. *Світ фінансів*. 2014. № 3. С. 163–172. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/835>
22. Attitudes towards adequacy and sustainability of social protection systems in the EU. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&publId=8353&furtherPubs=yes>

REFERENCES

- “Attitudes towards adequacy and sustainability of social protection systems in the EU”. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&publId=8353&furtherPubs=yes>
- Bodnarchuk, O. H. “Teoretychna sutnist poniat «sotsialnyi zakhyst» ta «sotsialne zabezpechennia»: okremi dyskusiini pytannia” [Theoretical Essence of the Concepts of “Social Protection” and “Social Security”: Individual Discussion Issues]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 4 (2020): 96-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/22>
- Butnyk, O. O. “Analiz modelei sotsialnoi polityky v krainakh z rozvynutymy rynkovymy vidnosynamy: dosvid dlia Ukrainy” [Analysis of Models of Social Policy in the Countries with Developed Market Relations: Experience for Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, no. 5 (2018). http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/33.pdf
- Handbook on Social Protection Systems*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2021.
- “ILO (2017). World social protection report 2017-19: Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals”. Geneva: International Labour Organization. https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_604882/lang-en/index.htm
- “ILO Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202)”. https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:3065524
- Ilchuk, L. I. “Svitovi dosvid modelei sotsialnoi polityky ta yikh mozhlyvist vykorystannia v Ukraini” [World Experience of Social Policy Models and Their Possibility of Use in Ukraine]. <http://ipzn.org.ua/svitoviy-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannia-v-ukraini/>

- Kravchenko, M. V., and Petroie, O. M. *Rozrobka modelei orhanizatsii upravlinnia sotsialnym zakhystom naselenia: natsionalnyi ta zarubizhnyi dosvid* [Development of Models of Organization of Management of Social Protection of the Population: National and Foreign Experience]. Kyiv, 2007.
- [Legal Act of Ukraine] (1996). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-bp#Text>
- Mykhnenko, A., and Shchur, N. “Svitovi modeli sotsialnoi polityky: uroky dlia Ukrainy” [World Models of Social Policy: Lessons for Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, iss. 2 (2011): 219–227. <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-2-31.pdf>
- Richardson, J. H. *Economic and Financial Aspects of Social Security: An International Survey*. Toronto: Routledge, 2021.
- “Social protection framework: Promoting rural development for all”. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. www.fao.org/3/a-i7016e.pdf
- “Social protection in humanitarian contexts. ECHO fact-sheet”. Brussels: European Commission and European Civil Protection and Humanitarian. https://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/thematic/social_protection_en.pdf
- “Supporting Social Protection Systems”. https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/supporting-social-protection-systems-20151125_en.pdf
- Sector strategy on social protection. BMZ Strategies 190*. Bonn: Bundesministerium fur wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung, 2009.
- Servatynska, I. “Modeli sotsialnoi polityky ta sotsialnoho strakhuvannia: svitovi i vitchyzniani dosvid” [Models of Social Policy and Social Insurance: World and Domestic Experience]. *Svit finansiv*, no. 3 (2014): 163–172. <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/835>
- Trufen, A. O. “Formuvannia modelei sotsialnoi polityky z pozytsii natsionalnykh osoblyvostei yikh formuvannia” [Formation Models of Social Policy from a Position of National Peculiarities of their Formation]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii «Ekononika i menedzhment»*, no. 12 (2015): 147–150. <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/12-2015/12-2015.pdf#page=147>
- “UNDP (2016). Leaving no one behind: A social protection primer for practitioners”. New York: United Nations Development Programme. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Leaving%20No%20One%20Behind-%20A%20Social%20Protection%20Primer%20for%20Practitioners%20FINAL.pdf>
- “UNICEF (2012). Integrated social protection systems: Enhancing equity for children”. New York: United Nations Childrens Fund. https://www.unicef.org/lac/sites/unicef.org/lac/files/2019-10/UNICEF_Social_Protection_Strategic_Framework_full_doc_std.pdf
- Venhurenko, T., and Yasentiuk, A. “Zarubizhnyi dosvid sotsialnoho strakhuvannia ta perspektivy yoho zastosuvannia v Ukraini” [Foreign Experience of Social Insurance and Prospects of its Application in Ukraine]. *Ekononichnyi analiz*, vol. 30, no. 4 (2020): 118-124. DOI: <https://doi.org/10.35774/econ2020.04.118>
- “World Social Protection Report 2014/15”. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf
- “World Social Protection Report 2017-19”. <https://www.social-protection.org/gimi/gess/ShowWiki.action?id=594>